

Sjørretprosjektet i Karmøy

Bakgrunn og tiltaksgjennomføring

I 2019 tok Karmøy kommune, Haugaland vannområde og Karmøy Jeger-, Fisker- og Naturvernforening initiativ til å kartlegge ni utvalgte sjørretvassdrag i kommunen. Bakgrunnen for kartleggingen var manglende kunnskap om sjørretens leveområder, kraftig bestandsnedgang på Vestlandet og økt nasjonalt fokus på naturrestaurering.

I rapporten «[Habitatkartlegging og forslag til tiltak for sjørret i vassdrag på Ytre Haugalandet](#)» ble det foreslått en rekke tiltak for å øke ungfiskproduksjonen ved å bedre sjørretens levekår.

Sjørretprosjektet i Karmøy (bestående av Karmøy kommune, Haugaland vannområde, Aust- og Vest-Karmøy Grunneierlag og Karmøy Jeger-, Fisker- og Naturvernforening) har siden 2020 gjennomført tiltak i Brekkebekken, Stangelandsåna, Stolsåna, Hilleslandsbekken og Langåkeråna. Tiltakene har i hovedsak bestått av utlegg av stein og gytegrus, fjerning av mindre terskler og planting av trær og busker (tiltak denne brosjyren viser).

Prosjektet er støttet av Miljødirektoratet, Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren i Rogaland.

Utlegg av gytegrus

I mange av vassdragene på Karmøy er det enten mangel på gytegrus, eller gytegrus av dårlig kvalitet. Fjerning av masser for å sikre god flomkapasitet, har mange steder medført at den beste gytegrusen er gravd opp på land. Endringer i arealbruk, retting og senkning av vassdrag og avrenning fra landbruk og avløp, medfører også tilslamming og begroing av gytegrus som videre «setter seg». Det gjør at fisken ikke greier å lage gytegroper.

Utlegg av gytegrus gjennomføres stort sett høyt i vassdrag der fisken gyter. I tillegg til å legge ut gytegrus, plasserer man også noen større stein. Steinen stabiliserer gytegrusen, skaper naturlige strømforhold og er skjul for fisken. Gytegrusutlegg er som regel tiltak av begrenset varighet, og må med ujevne mellomrom fornyes.

SJØØRRETEN

Sjørret (*Salmo trutta trutta*) regnes som en underart av ørret (*Salmo trutta*).

Sjørreten oppholder seg i kortere eller lengre perioder i sjøen, men i motsetning til laksen, vandrer sjørreten ofte ikke lenger enn 20-30 km fra elva eller bekken hvor den har vokst opp. Den foretrekker også i større grad små bekker.

Det er flere årsaker til at noen ørretindivider velger å forlate sin elv, bekk eller innsjø. I små bekker med tynt næringsgrunnlag ser det ut til at en større andel ørret vandrer ut i sjøen, enn ørret i en innsjø. Og det er også flere hunnfisker enn hannfisker som velger å vandre ut. Jo større en hunnfisk blir, jo flere egg kan hun legge. Størrelse hos hannfisk har noe mindre å si.

Sjørreten lokalt gyter stort sett i oktober-november. Ta med deg en god lykt for å se et høstlig drama utspille seg i din bekk.

Utløgg av grus og stein i Brekkebekken

Fjerning av vandringshindre

Svært mange sjøørretbestander i Norge er påvirket av menneskeskapte vandringshindre. Alt fra gamle møller og ledekanaler, til demninger og kulverter, hindrer mange steder fisk i å komme seg til gyteområdene eller forflytte seg internt. I Karmøy finnes det relativt få åpenbare menneskeskapte vandringshindre på grunn av små høydeforskjeller, men også her finnes de – de er bare mer forkledd. Små terskler og store rør med lite vann i, hindrer spesielt liten fisk å vandre fritt. Det er spesielt viktig i med fri vandring i perioder hvor små bekker står i fare for å tørke ut. I Karmøy kan også større fisk oppleve vandringsstopp som demninger, steinklopper og gjerder tett med kvist og kvast.

FØR

ETTER

Planting av kantvegetasjon

I Brekkebekken, Stangelandsåna og Hilleslandbekken har det flere steder blitt plantet stedegne løvtrær. Kantvegetasjon er av stor betydning for livet i og langs vassdrag, og kan også være et flott landskapselement som gir le. Dyr i bekker får nesten all sin mat fra overhengende vegetasjon som faller ned i vannet. Trær, busker og greiner i og langs bekken er viktige som skjul og temperaturregulator. På varme sommerdager svaler kantvegetasjonen, slik at dyrene unngår varmestress, mens den på vinteren isolerer for kulden. Om man mangler kantvegetasjon i jordbruksområder, fører dette ofte til jorderosjon langs vassdragene (røtter armerer jorda), og at næringsstoff fra gjødsling ikke blir tatt opp før det renner i vassdragene. Kantvegetasjonen hindrer også gjengroing av gyteområder, og er dessuten viktig som leveområde og «motorvei» for fugler, insekter, rådyr og mange andre arter. Visste du at gråor-heggeskog som kantvegetasjon har like høy tetthet av fugl som tropisk regnskog! Det er derfor mange grunner til å ta vare på kantvegetasjonen langs bekken der du bor.

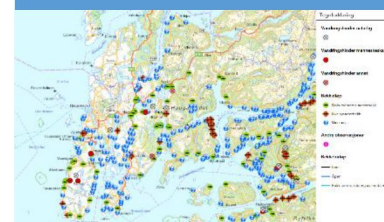
GROVKARTLEGGING

Vi ønsker å kartlegge alle potensielle sjørretvassdrag i Karmøy kommune.

Ved hjelp av skjema og mobil, kan grunneiere, frivillige og andre bidra til å dokumentere sjørretbekker, vandringshindre og andre forhold.

Hensikten er å legge informasjonen inn i en kartapplikasjon, slik at forvaltningen kan ta vare på, og hindre at flere sjørretbekker blir ødelagt

For mer informasjon, send e-post til vannområdekoordinator i Haugaland vannområde: svenskato.ege@haugesund.kommune.no.

Veien videre

2021-2030 er utpekt til FNs tiår for restaurering av natur. Det holder ikke lengre og bare bevare natur, men vi må også restaurere det som er ødelagt. Sjøørretprosjektet på Karmøy er en del av arbeidet med å nå bærekraftsmål 14 og 15, som omhandler livet i havet og livet på land. Styringsgruppen håper i årene fremover å bidra til engasjement, bevissthet og samarbeid blant frivillige, grunneiere, skoleklasser og politikere. Slik kan vi sammen ta vare på det biologiske mangfoldet i Karmøy kommune.

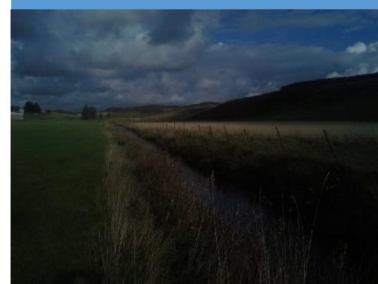
Foto: Jarle Lunde

Styringsgruppen i sjøørretprosjektet i Karmøy ønsker å prioritere tiltak i ett eller flere av følgende vassdrag ; Langåkeråna, Stolsåna, og Syrebekken.

Det ligger mye planleggingsarbeid i bunn før selve gjennomføringen av tiltak. Det gjelder blant annet; dialog med grunneiere, skaffe midler til prosjektet, søke om tillatelse til å gjøre fysiske inngrep i vassdrag og innkjøp av stein og grus m.m.

Selve gjennomføringen skjer i tidsrommet juni-september.

Ønsker du mer informasjon om prosjektet, ta kontakt med naturforvalter i Karmøy kommune, Peder Christiansen; pch01@karmoy.kommune.no, eller vannområdekoordinator i Haugaland vannområde, Sven-Kato Ege; sven-kato.ege@haugesund.kommune.no.

LIVET I HAVET

LIVET PÅ LAND